

مجموعه مشاهیر ایران جلد (۱)

حکیم باثر

(زندگی ابوالعاسم فردوسی)

نویسنده:

سیمین پناهی فرد

سرشناسه: پناهی فرد، سیمین، ۱۳۵۴-
 عنوان و نام پدیدآورنده: حکیم باژ: (زندگی ابوالقاسم فردوسی) / نویسنده: سیمین پناهی فرد
 مشخصات نشر: تهران: کردگاری، ۱۳۹۳.
 مشخصات ظاهری: ۱۴۰ ص.
 فروست: مجموعه مشاهیر ایران؛ جلد ۱.
 شابک: ۹۷۸-۶۰۹-۵۱۴-۱
 وضعیت فهرست‌نویسی: فیا
 موضوع: فردوسی، ابوالقاسم، ۳۲۹-۴۱۶ ه‍.ق - سرگذشتنامه
 موضوع: شعر فارسی - قرن ۴ ق.
 موضوع: شاعران ایرانی - سرگذشتنامه
 رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۲ ۹۷۸/۴۴۹۵ PIR
 رده‌بندی دیویی: ۸۵۱/۲۱
 شماره کتاب‌سی ملی: ۳۴۱۸۸۴۴

انتشارات کردگاری

مجموعه مشاهیر ایران، جلد (۱)

حکیم باژ (زندگی ابوالقاسم فردوسی)

نویسنده: سیمین پناهی فرد

ناشر: کردگاری

نوبت و تاریخ چاپ: اول، ۱۳۹۴

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۰۹-۵۱۴-۱

بها: ۴۰۰۰۰ ریال

همه حقوق محفوظ است. ©

Printed in Iran.

نشانی ناشر: تقاطع خیابان انقلاب و ابن سینا، پلاک ۱۲۱، طبقه دوم، واحد ۴

تلفن: ۷۷۶۵۰۱۵۹

فهرست مطالب

مقدمه	۹
-------	---

فصل یکم: از تولد تا سبکی

نام و زمان تولد و دوس	۱۷
محل تولد و زندگی فردوسی	۱۹
رشد و تربیت و پرورش فردوسی	۲۰
پایبندی به اخلاق در فردوسی	۲۴

فصل دوم: جوانی و سروده‌ها

سال‌های جوانی فردوسی	۲۹
سروده‌های جوانی فردوسی قبل از شاهنامه	۳۱

فصل سوم: آغاز تدوین شاهنامه

نخستین تدوین شاهنامه	۳۹
دومین تدوین شاهنامه	۴۲

فصل چهارم: نگرش و اعتقادات

- ۴۷..... تفکر و جهان بینی فردوسی
- ۵۵..... بینش دینی و مذهبی فردوسی

فصل پنجم: سلطنت محمود غزنوی و تقدیم شاهنامه

- ۵۷..... دلایل نفرت مردم طوس از اعراب
- ۵۹..... احوال دولت سامانی
- ۶۱..... به حکومت رسیدن محمود غزنوی
- ۶۳..... تقدیم شاهنامه به محمود
- ۶۶..... دلیل تقایم شاهنامه به محمود
- ۶۸..... هجوتنامه فردوسی علیه محمود غزنوی

فصل ششم: بخش‌های اصلی شاهنامه

- ۷۱..... تقسیم بخش‌های شاهنامه
- ۷۴..... زبان مردم طوس و تأثیر آن در شاهنامه
- ۷۶..... احترام فردوسی به سایر ادیان در شاهنامه

فصل هفتم: پیام‌های فردوسی در شاهنامه

- ۷۹..... پیام‌های شاهنامه

فصل هشتم: پیری و بدرود حیات

- ۹۳..... سال‌های پیری و درگذشت فردوسی
- ۹۷..... خاک‌سپاری پیکر فردوسی

فصل نهم: بزرگداشت فردوسی و تأسیس بنیاد شاهنامه

- رواج سنت شاهنامه‌خوانی در ایران ۱۰۱
- کنگره هزاره فردوسی و تأسیس بنیاد شاهنامه ۱۰۲

فصل دهم: آرامگاه فردوسی

- پیشینه آرامگاه فردوسی ۱۰۷
- ویژگی‌های ظاهری آرامگاه ۱۱۵

فصل یازدهم: فردوسی و شاهنامه از نگاه بزرگان

- نظر شخصیت‌ها نسبت به فردوسی و شاهنامه ۱۲۳

- فهرست منابع ۱۳۹

کسی را که یزوان کند وار شد

چه شد که بر دیکری خوار شد

مقدمه

فردوسی نامی است که از آن جریسی با آن آشنا شدم و وقتی برای نخستین بار داستان رستم و سهراب را خواندم، از یکسو دلم برای مظلومیت سهراب که در آبروی دیدار پدر بود و احساس پاکش اجازه نداد، مردی که همان پسر رستم را بکشد، سوخت و از سوی دیگر آنگاه که رستم با بیرنگ بر سهراب چیره شد و پهلویش را درید و سپس فهمید با داستان خویش پسرش را کشته است و مویه و زاری می کرد، دلم به درد آمد. اما حسی عجیب در درونم می جوشید که می گفتم رستم باید همچون همیشه پیروز میدان باشد و این به عقیده من راز شاهنامه است، زیرا هر ایرانی با خواندنش به واسطه

تصویرسازی و توصیف بسیار زیبا و جاندار حکیم طوس از میدان‌های جنگ و خلق و خوی پهلوانان، خود را در میدان کارزار حاضر می‌یابد و گویی از نزدیک شاهد مبارزه رستم و سایر پهلوانان با دشمنان ایران است و ناخودآگاه در انتظار پیروزی و غلبه او بر دشمن است و مصداق آنچه از دل برآید، لاجرم بر دل نشیند، در ایات شاهنامه صدق می‌کند.

فردوس با عشقی وافر و روحی سرشار از وطن پرستی از دور، شکوه و اقتدار ایران باستان سخن می‌گوید و این عشق آنچنان قوی است که خواننده را تحت تأثیر قرار می‌دهد و حس سرافرازی و شادی و قدرتمندی را در او بیدار می‌کند، تا حدی که گویی بر خود بیابد. او تنها شاعری است که تمام عمر گران را صرف سرودن یک اثر نموده است و چنانکه می‌گوید:

برافکندم از نظم کاخی بلند

که از باد و باران نیابد گزند

بسی رنج بردم در این سال سی

عجم زنده کردم بسدین پارسی

نمیرم ازین پس که من زنده‌ام

که تخم سخن را پراکنده‌ام

شاهنامه تنها داستان جنگ‌ها و پیروزی‌های رستم نیست، بلکه سرگذشت مردم ایران را در طول سال‌های متمادی نشان می‌دهد و چگونگی مبارزه و پایداری آنان را در مقابل مسم و هجوم بیگانگان برای دستیابی به آزادی و عدالت به تصویر می‌کشد و گذشته از این‌ها در جای جای شاهنامه به وره ابتدا و انتهای داستان‌ها به پند و اندرز خوانندگان می‌پردازد و به آنها شیوه درست زیستن می‌آموزد، مانند ابیات زیر:

بیاتاجان را به بد نسپریم

به کوشش همه دست نیکی بریم

نباشد همی نیک و بد، پایدار

همان به که نیکی بود یادگار

همان گنج و دینار و کال بلند

نخواهد بد، مگر او را سودمند

سخن ماند از تو همی یادگار

سخن را چنین خوار یسه م‌دار

فریدون فرخ فرشته نبود

به مشک و به عنبر سرشته نبود

به داد و دهش یافت آن نیکویی

تو داد و دهش کن فریدون تسویی

فردوسی مسلمانی یکتاپرست است و شاهنامه اش را با ستایشی زیبا از آفریدگار جهان آغاز می‌کند. اما عشق به سرزمین مادری و وطن پرستی در او چنان شدید است که گاه به احساسات مذهبی اش چیره می‌گردد و هر جا که به شکست ایران و پهلوانان ایران برمی‌خورد، ناله‌های جانسوز می‌دهد. محققان به این نتیجه رسیده‌اند که ده شاعر به عنوان برجسته‌ترین شاعران جهان شناخته شده‌اند که پنج تن از آنان ایرانی‌اند که فردوسی، خیام، سعدی، حافظ و مولانا از آن دسته‌اند.

اما جایگاه فردوسی در این میان بسیار رفیع است. شاهنامه تاریخ ایران باستان را از آغاز تمدن نژاد آریایی تا

انقراض حکومت ایران به دست اعراب در سه دوره اساطیری (از عصر کیومرث تا ظهور فریدون) و دوره پهلوانی (از قیام کاوه تا کشته شدن رستم) و دوره تاریخی (از اواخر عصر کیانیان تا انقراض ساسانیان) به تصویر می‌کشد. فردوسی به حق از نامی‌ترین و بزرگ‌ترین سخنوران ایران و استاد تمامی گویندگان و سخن‌سرایان پارسی است و بدین سبب به گردن همه ایرانیان و شاعران قبل و پس از خود حقی عظیم دارد. او در تمامی قالب‌های شعری مهارت داشت، اما ترجیح داد شاهنامه‌ای بسازد و به گرانسازش را در سرودن آن صرف کند تا بدین وسیله گامی در جهت احیای زبان پارسی و نمایش اقتدار ایرانیان بردارد.

شایان ذکر است چون هر کار پژوهشی نقایصی نیز خواهد داشت اثر من نیز مبرا از اشکال نیست؛ لذا از تمامی خوانندگان فرهیخته و علاقمند به فرهنگ و ادب این مرزوبوم خواهشمندم مرا با ارسال نظرات خود به آدرس S.Panahifard@gmail.com در ارتقای کیفی این اثر یاری رسانند. چاپ‌های بعدی یاری رسانند.

سیمین بنایه فرد

تابستان ۱۳۹۲